

Teisinė informacija su priklausomybe susiduriančioms pažeidžiamosioms grupėms

**Baudžiamojo ir administracinio
poveikio priemonės:
reglamentavimas bei situacijų
pavyzdžiai**

Vilnius, 2010

TURINYS

IŽANGA.....	1
GALIMI ASMENS TEISIŲ IR LAISVIŲ APRIBOJIMAI BAUDŽIAMAJAME PROCESSE.....	2
Procesinės prievartos priemonės, ribojančios asmens laisvą judėjimą	4
Asmens suėmimas	7
Suėmimo taikymo trukmė, terminai ir apskundimo tvarka.....	9
Kitos procesinės prievartos priemonės.....	11
Krata	15
Kratos ir poėmio atlikimo tvarka	16
Situacijos, susijusios su baudžiamųjų įstatymų pažeidimais.....	17
GALIMI ASMENS TEISIŲ RIBOJIMAI ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ ATVEJU.....	20
Administracinis sulaikymas	22
Sulaikyto asmens apžiūra ir daiktų patikrinimas ..	25
Nušalinimas nuo transporto priemonių vairavimo ir neblaivumo ar apsvaigimo nuo narkotinių priemonių patikrinimas	26
Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonių apskundimas.....	28
Situacijos, susijusios su administracinės teisės pa- žeidimais	29
Antsoliai ir jų veikla vykdant išieškojimus	33

Praktika rodo, kad narkotikų vartotojai dėl ligos sukeltųjų neigiamųjų padarinių neretai susiduria su teisinio pobūdžio problemomis, t.y. apribojama jų judėjimo laisvė ar teisė naudotis turimu turtu, atliekama asmens, daiktų apžiūra ir pan. Pastarieji veiksmai gali būti susiję su įvairiais teisės pažeidimais, t.y. tiek baudžiamaisiais, tiek administraciniais. Taigi labai svarbu žinoti, kokios gali būti taikomos teisinės prievartos priemonės, kaip jos riboja asmens judėjimo laisvę, kokia jų skyrimo ar apskundimo tvarka.

Koalicija „Galiu gyventi“ kelerius metus teikia nemokamą teisinę pagalbą narkotikų vartotojams, rengia teisinius-informacinius leidinius siekdama didesnės teisinės informacijos sklaidos, teisinio švietimo, kartu – prieinamumo prie socialinių, teisinių ir kitų paslaugų.

Šiame leidinyje pateikiamos baudžiamosios procesinės prievartos priemonės ir administracinio poveikio priemonės, kurios išsiskiria griežtumu ir dideliais asmens teisių apribojimais.

GALIMI ASMENS TEISIŲ IR LAISVIŲ APRIBOJIMAI BAUDŽIAMAJAME PROCESSE

Baudžiamojo proceso kodeksas (toliau – BPK) numato, kokiomis teisinėmis priemonėmis gali būti apribojamos narkotikų vartotojų teisės, kai įtariama, kad pastarieji padarė nusikalstamą veiką¹.

Labai svarbu žinoti, kas gali skirti konkrečią kardomąją ar kitą procesinę prievartos priemonę, kuo ji pasireiškia. Be to, jeigu yra pagrįstų įtarimų dėl skyrimo aplinkybių ir tvarkos, svarbu išmanyti, kur kreiptis dėl jos apskundimo.

¹ Nusikalstamos veikos yra skirstomos į nusikaltimus (a) ir baudžiamuosius nusižengimus (b). Nusikaltimas – tai pavojinga ir baudžiamajame įstatyme (kodekse) uždrausta veika (veikimas ar neveikimas), už kurią numatyta laisvės atėmimo bausmė.

Baudžiamasis nusižengimas – tai pavojinga ir baudžiamajame įstatyme (kodekse) uždrausta veika (veikimas ar neveikimas), už kurią numatyta bausmė, nesusijusi su laisvės atėmimu, išskyrus areštą.

Kardomasias priemones, t.y.:

- suėmimas;
- namų areštas;
- įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo;
- užstatas;
- dokumentų paėmimas;
- įpareigojimas periodiškai registruotis policijos įstaigoje;
- rašytinis pasižadėjimas neišvykti.

Baudžiamosios procesinės priemonės skirstomos į:

Kitas procesines prievartos priemones, t.y.:

- laikinas sulaikymas;
- atvedinimas;
- asmens apžiūra;
- pavyzdžių lyginamajam tyrimui paėmimas;
- asmens krata;
- laikinas nuosavybės teisių apribojimas;
- atidavimas į sveikatos priežiūros įstaigą;
- kitos.

Procesinės prievartos priemonės, ribojančios asmens laisvą judėjimą

Procesinės prievartos priemonės	Kas ir kaip skiria, pagrindai	Trukmė (jeigu nurodoma, min. – maks.)	Apskundimas (kaip ir kur kreiptis, jei nesutinki) ¹
Laikinas sulaikymas	Prokuroras, ikiteisminio tyrimo pareiškėjas. Sulaikyti asmenį, užklyptą darant nusikalstamą veiklą ar tuoj pat po jos padarymo, gali kiekvienas asmuo. Toks asmuo apie sulaikymą nedelsdamas turi pranešti policijos pareigūnams.	Maksimalus laikino sulaikymo laikas yra 48 valandos.	Ikiteisminio tyrimo pareiškėjas veiksnius ir nutarimus galima apskųsti ikiteisminį tyrimą organizuojančiam ir jam vadovaujantiems prokurorui, o prokuroro nutarimus – aukštesniajam prokurorui.
Namų areštas	Ikiteisminio tyrimo teisėjas (teismas). Skiriama norint užtikrinti asmens dalyvavimą procese. Visada yra įpareigojama tam tikru laiku būti savo gyvenamojoje vietoje. Kartu gali būti įpareigotas nesilankyti viešose vietose ir (ar) nebendrauti su tam tikrais asmenimis.	Trukmė nenustatyta. Visais atvejais kardomoji priemonė yra taikoma ne ilgiau nei tai yra būtina. Kardomoji priemonė turi būti panaikinta tada, kai ji tampa nereikalinga arba kai pasibaigia procesas (procesas nutraukiamas arba įsiteisejama teismo nuosprendis).	Ikiteisminio tyrimo teisėjas (teismo) nutartis apskundžiama aukštesniajam teismui.

Procesinės prievartos priemonės	Kas ir kaip skiria, pagrindai	Trukmė (jeigu nurodoma, min. – maks.)	Apskundimas (kaip ir kur kreiptis, jei nesutinki) ¹
Rašytinis pasizadėjimas niekur neišvykti	Ikiteisminio tyrimo teisėjas (teismas) arba prokuroras. Skiriama norint užtikrinti asmens dalyvavimą procese. Asmuo visada yra įpareigojamas nepasišalinti iš savo gyvenamosios ar laikinosios buvimo vietos be teismo ar prokuroro žinios. Taip pat gali būti įpareigojamas nesilankyti tam tikrose vietose ir (ar) nebendrauti su tam tikrais asmenimis.	Trukmė nenustatyta. Visais atvejais kardomoji priemonė yra taikoma ne ilgiau nei tai yra būtina. Kardomoji priemonė turi būti panaikinta tada, kai ji tampa nereikalinga arba kai pasibaigia procesas (procesas nutraukiamas arba įsiteiseja teismo nuosprendis).	Ikiteisminio tyrimo teisėjo (teismo) nutartis apskundžiama aukštesniajam teismui, o prokuroro nutarimas – aukštesniajam prokurorui.

¹ Visais minėtais atvejais skundžiama tokia tvarka: ikiteisminio tyrimo teisėjo (teismo) nutartis yra skundžiamas raštu, šie skundai aukštesniajam teismui yra perduodami per nutartį priėmusį ikiteisminio tyrimo teisėją ar teismą. Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimai bei veiksmai gali būti apskųsti raštu ir žodžiu. Dėl žodinio skundo ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras surašo protokolą. Skundus dėl prokuroro ar ikiteisminio tyrimo pareigūno veiksmų perduoti galima dviem būdais: a) tiesiogiai aukštesniajam prokurorui, jei skundžiamas prokuroro nutarimas ar veiksmas, tiesiogiai ikiteisminį tyrimą organizuojančiam ir jam vadovaujančiam prokurorui – dėl ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimų ar veiksmų; b) per prokurorą, kurio veiksmas ar nutarimas yra skundžiamas, per ikiteisminio tyrimo pareigūną, kurio nutarimai ar veiksmas yra skundžiamas.

Procesinės prievartos priemonės	Kas ir kaip skiria, pagrindai	Trukmė (jeigu nurodoma, min. – maks.)	Apskundimas (kaip ir kur kreiptis, jei nesutinki) ¹
Suėmimas	Ikiteisminio tyrimo teisėjas (teismas). Pastaba: plačiau aprašyta atskirai.	Iš karto negalima skirti ilgiau nei 3 mėnesiams, po to galima pratęsti.	Ikiteisminio tyrimo teisėjo (teismo) nutartis apskundžiama aukštesniajam teismui. Pvz., suėmimą skyrė Vilniaus apylinkės teismas, tad tokią nutartį gali skųsti Vilniaus apygardos teismui.

¹ Visais minėtais atvejais skundžiama tokia tvarka: ikiteisminio tyrimo teisėjo (teismo) nutartys yra skundžiamos raštu, šie skundai aukštesniajam teismui yra perduodami per nutartį priėmusį ikiteisminio tyrimo teisėją ar teisėmą. Prokuroro ir ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimai bei veiksmai gali būti apskųsti raštu ir žodžiu. Dėl žodinio skundo ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras surašo protokolą. Skundus dėl prokuroro ar ikiteisminio tyrimo pareigūno veiksmų perduoti galima dviem būdais: a) tiesiogiai aukštesniajam prokurorui, jei skundžiamas prokuroro nutarimas ar veiksmai, tiesiogiai ikiteisminį tyrimą organizuojančiam ir jam vadovaujančiam prokurorui – dėl ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimų ar veiksmų; b) per prokurorą, kurio veiksmai ar nutarimai yra skundžiami, per ikiteisminio tyrimo pareigūną, kurio nutarimai ar veiksmai yra skundžiami.

Asmens suėmimas

Suėmimas – tai griežčiausia kardomoji priemonė, kai asmuo laikomas **tardymo izoliatoriuje** (Šiaulių tardymo izoliatorius ir Lukiškių tardymo izoliatorius – kalėjimas), o jo teisės ir judėjimo laivė yra griežtai apribojamos. Paminėtina ir tai, kad atskirais atvejais iki 15 dienų asmuo, kuriam paskirtas suėmimas, gali būti laikomas teritorinių **policijos įstaigų areštinėse**.

A. Suėmimo skyrimo sąlygos:

- **bėgs** (slėpsis) nuo ikiteisminio tyrimo pareigūnų, prokuroro ar teismo;
- **trukdys** procesui;
- pagrįstai manoma, kad įtariamasis **darys naujus nusikaltimus**;
- suėmimo pagrindas yra **prašymas išduoti** asmenį užsienio valstybei arba perduoti Tarptautiniam baudžiamajam teismui.

Skirti suėmimą reikia, kad būtų:

B. Suėmimo skyrimo sąlygos:

- suėmimas gali būti skiriamas tik tais atvejais, kai **švelnesnėmis** kardinamosiomis priemonėmis **negalima pasiekti proceso tikslų**;
- suėmimas gali būti skiriamas tik tiriant ir nagrinėjant bylas dėl nusikaltimų, už kuriuos numatoma griežtesnė negu **vienerių metų laisvės atėmimo bausmė**.

TIK esant ABIEM sąlygoms ir BENT VIENAM iš pagrindų asmeniui gali būti skiriamas suėmimas.

Suėmimo taikymo trukmė, terminai ir apskundimo tvarka

Konkretų suėmimo terminą nustato ikiteisminio tyrimo **teisėjas**, tačiau pirmuoju sprendimu suėmimas negali būti paskirtas ilgesnis kaip 3 mėnesiai. Vėliau suėmimo terminą galima pratęsti, tačiau suėmimo trukmė **ikiteisminio tyrimo metu negali tęstis ilgiau kaip 18 mėnesių**, o nepilnamečio suėmimo terminas – **ne ilgiau kaip 12 mėnesių** (maksimalūs terminai (BPK 127 str.). Prasidėjus **teisminiam nagrinėjimui suėmimas gali trukti ir ilgiau nei 18 mėnesių**, tai yra BPK nenumato apribojimų teismui skirti ar pratęsti suėmimo terminą.

Svarbu žinoti, kad suimtasis arba jo gynėjas **turi teisę apskusti nutartį**, kuria buvo paskirtas suėmimas, arba nutartį, kuria pratęstas suėmimo terminas. Tokie skundai yra perduodami aukštesniajam teismui per 20 dienų nuo suėmimo paskyrimo ar pratęsimo.

Skundas perduodamas per suėmimą paskyrusį (ar terminą pratęsusį) teismą, o šis privalo nedelsdamas perduoti skundą aukštesniajam teismui. Aukštesniojo teismo teisėjas privalo **išnagrinėti skundą ne vėliau kaip per 7 dienas** nuo jo gavimo dienos. Nagrinėti skundą dėl suėmimo paskyrimo rengiamas posėdis, kuriame dalyvauja suimtasis ir gynėjas ar vien tik gynėjas. Prokuroro dalyvavimas tokiam posėdyje būtinas. Aukštesniojo teismo teisėjo priimta nutartis yra galutinė ir neskundžiama (BPK 130 str.).

Kitos procesinės prievartos priemonės

Procesinės prievartos priemonės	Kas ir kaip skiria, pagrindai	Trukmė (jeigu nurodoma, min. – maks.)	Apskundimas (kaip ir kur kreiptis, jei nesutinkti)
Dokumentų paėmimas	Ikteisminio tyrimo teisėjas (teismas) arba prokuroras. Skiriama norint užtikrinti asmens dalyvavimą procese. Gali būti paaimti tik šiuos dokumentus : pasą, asmens tapatybės kortelę, vairuotojo pažymėjimą. Visi šie dokumentai gali būti paaimami vienu metu.	Trukmė nenustatyta. Visais atvejais kardomoji priemonė yra taikoma ne ilgiau nei tai yra būtina. Kardomoji priemonė turi būti panaikinta tada, kai ji tampa nereikalinga arba kai pasibaigia procesas (procesas nutraukiamas arba įsiteisėja teismo nuosprendis).	Ikteisminio tyrimo teisėjo (teismo) nutartis apskundžiama aukštesniajam teismui, o prokuroro nutarimas – aukštesniajam prokurorui.
Užstatas (dydis, kiekvienu atveju nustatomas individualiai)	Ikteisminio tyrimo teisėjas (teismas) arba prokuroras. Skiriama norint užtikrinti asmens dalyvavimą procese.	Trukmė nenustatyta. Visais atvejais kardomoji priemonė yra taikoma ne ilgiau nei tai yra būtina. Kardomoji priemonė turi būti panaikinta tada, kai ji tampa nereikalinga arba kai pasibaigia procesas (procesas nutraukiamas arba įsiteisėja teismo nuosprendis).	Ikteisminio tyrimo teisėjo (teismo) nutartis apskundžiama aukštesniajam teismui, o prokuroro nutarimas – aukštesniajam prokurorui.

Procesinės prievartos priemonės	Kas ir kaip skiria, pagrindai	Trukmė (jeigu nurodoma, min. – maks.)	Apskundimas (kaip ir kur kreiptis, jei nesutinkti)
Įpareigojimas peridodiskai registruotis policijos įstaigoje	Ikiteisminio tyrimo teisėjas (teismas) arba prokuroras. Skiriama norint užtikrinti asmens dalyvavimą procese. Asmuo nustatytu laiku ir nustatytu dažnumu turi atvykti į policijos įstaigą užsiregistruoti.	Trukmė nenustatyta. Visais atvejais kardomoji priemonė yra taikoma ne ilgiau nei tai yra būtina. Kardomoji priemonė turi būti panaikinta tada, kai ji tampa nereikalinga arba kai pasibaigia procesas (procesas nutraukiamas arba įsiteisėja teismo nuosprendis).	Ikiteisminio tyrimo teisėjo (teismo) nutartis apskundžiama aukštesniajam teismui, o prokuroro nutarimas – aukštesniajam prokurorui.
Laikinas nuosavybės teisių apribojimas (apribota iš dalies arba visiškai asmens teisė valdyti, naudoti, disponuoti turtu, kuris jam priklauso nuosavybės teise)	Teismas ar prokuroras. Skiriama siekiant užtikrinti civilinį įsėkinį arba siekiant užtikrinti galimą turto konfiskavimą.	Maksimali trukmė ikiteisminio tyrimo metu – ne ilgiau kaip 1 metai. Taikomos išimtytys, t.y. terminas neribojamas: a) byloje dėl sunkių ir labai sunkių nusikaltimų; b) byloje, kuriose įtariamasis slapstosi. Panaikinama, kai ši priemonė tampa neberekalinga arba pasibaigus procesui.	Prokuroro nutarimas, kuriuo paskirta ši kardomoji priemonė, skundžiamas ikiteisminio tyrimo teisėjui. Ikiteisminio tyrimo teisėjo (teismo) nutartis, kuria paskirta ši priemonė, – aukštesniajam teismui.

¹ Sunkių nusikaltimų laikomas tyčinis nusikaltimas, už kurį numatyta didesnė kaip 6 metai laisvės atėmimo bausmė, labai sunkiu – daugiau kaip 10 metai.

Procesinės prievartos priemonės	Kas ir kaip skiria, pagrindai	Trukmė (jeigu nurodoma, min. – maks.)	Apskundimas (kaip ir kur kreiptis, jei nesutinkti)
Atvesdinimas	Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras, teismas. Skiriamas, kai reikia užtikrinti asmens dalyvavimą procese ir kai gavęs šaukimą dalyvauti procese asmuo be jokių pateiktinamų priežasčių neatvyksta.	Laikiniai suvaržoma asmens laisvė iki to procesinio veiksmo atlikimo. Pvz., apklausos pabaigos.	Ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimas apskundžiamas tyrimą organizuojančiam ir vadovaujančiam prokurorui. Prokuroro nutarimas – aukštesniajam prokurorui. Teismo nutartis – aukštesniajam teismui.
Pavyzdžių lyginamajam tyrimui paėmimas	Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras. Pavyzdžiai imami turint pagrįstą manymą, kad asmenys, kurių pavyzdžiai paaimami, yra palikę pėdsakų įvykio vietoje ar ant su veika susijusių daiktų.	Iki procesinio veiksmo atlikimo pabaigos.	Ikiteisminio tyrimo pareigūno nutarimas apskundžiamas tyrimą organizuojančiam ir vadovaujančiam prokurorui. Prokuroro nutarimas – aukštesniajam prokurorui.
Asmens apžiūra	Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras. Priemonė taikoma tada, kai yra pagrįstas manymas, kad ant apžiūrimo asmens kūno yra išlikusių nusikalstamos veikos pėdsakų arba ypatingų žymių. Jei reikia apnuoginti kūną, atlikti apžiūrą gali tik tos pačios lyties pareigūnas. Jei apžiūrą atlieka gydytojas, jo lytis gali ir nesutapti.	Iki procesinio veiksmo atlikimo pabaigos.	Prokuroro nutarimas apskundžiamas aukštesniajam prokurorui.

Procesinės prievartos priemonės	Kas ir kaip skiria, pagrindai	Trukmė (jeigu nurodoma, min. – maks.)	Apskundimas (kaip ir kur kreiptis, jei nesutinkti)
Asmens krata	Ikitėisminio tyrimo teisėjas, teismas. Išimtiniais atvejais tai gali atlikti ikitėisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras. T.y. ikitėisminio tyrimo teisėjo (teismo) nutarties nereikia: a) sulaukiant ar suimant asmenį; b) kai daroma krata patalpoje ir yra pagrįstas manymas, kad asmuo slepia prie savęs ieškomus daiktus ar dokumentus.	Iki procesinio veiksmo atlikimo pabaigos.	Ikitėisminio tyrimo teisėjo (teismo) nutarimas apskundžiamas aukštesniajam teismui. Prokuroro – aukštesniajam prokurorui. Ikitėisminio tyrimo pareigūno – tyrimą organizuojančiam ir vadovaujančiam prokurorui.

Procesinės prievartos priemonės gali būti skiriamos tik esant pakankamai duomenų, pagrįstai leidžiančių manyti, kad įtariamasis padarė nusikalstamą veiką.

Pažymėtina ir tai, kad vienam asmeniui gali būti skiriama ir daugiau nei viena procesinė prievartos priemonė (išskyrus suėmimą). Paskyrus suėmimą kitos procesinės prievartos priemonės yra netaikomos.

Krata

Kai yra pagrindas manyti, kad kokioje nors patalpoje ar kitoje vietoje yra nusikalstamos veikos įrankių, nusikalstamu būdu gautų ar įgytų daiktų ir vertybių, taip pat daiktų ar dokumentų, galinčių turėti reikšmės tiriant nusikalstamą veiką, arba kad koks nors asmuo jų turi, ikiteisminio tyrimo pareigūnas ar prokuroras jiems surasti ir paimti gali daryti kratą. Krata daroma motyvuota ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartimi.

Neatidėliotinais atvejais krata gali būti daroma ir ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro nutarimu, tačiau šiuo atveju per 3 dienas nuo kratos atlikimo turi būti gautas ikiteisminio tyrimo teisėjo patvirtinimas dėl kratos darymo teisėtumo.

Darant kratą turi dalyvauti buto, namo ar kitų patalpų, kuriose daroma krata, savininkas, nuomotojas, valdytojas, pilnametis jų šeimos narys. Kai nėra galimybės užtikrinti šių asmenų dalyvavimo, krata daroma kviestinio ar savivaldybės institucijos atstovo akivaizdoje (BPK 145 str.).

Kratos ir poėmio atlikimo tvarka

Pareigūnas, pradėdamas kratą ir poėmį, privalo paskelbti nutartį ar nutarimą dėl kratos ar poėmio, po to pareikalauti atiduoti nutartyje ar nutarime nurodytus daiktus ar dokumentus arba nurodyti besislapstančio asmens buvimo vietą.
Darydamas kratą ar poėmį pareigūnas turi teisę atidaryti užrakintas patalpas ir talpyklas, jeigu atsisakoma jas atidaryti. Pareigūnas turi vengti nereikalingo užraktų, durų ir kitų daiktų gadinimo. Pareigūnas turi teisę uždrausti patalpoje ar vietoje, kur daroma krata ar poėmis, esantiems, taip pat į šią patalpą ar vietą ateinantiems asmenims išeiti iš jos, susižinoti tarpusavyje arba su kitais asmenimis iki kratos ar poėmio pabaigos.
Patalpa ar vieta, kur daroma krata ar poėmis, gali būti pareigūnų apsupta.
Daryti kratas ar poėmius nakties metu, išskyrus neatidėliotinus atvejus, draudžiama.
Darantis kratą ar poėmį pareigūnas turi teisę paimti tik tuos daiktus ir dokumentus, kurie gali turėti reikšmės tyrimui. Daiktai ir dokumentai, kurių apyvartą įstatymų uždrausta, turi būti paimti neatsižvelgiant į jų ryšį su tyrimu.
Visi paimti daiktai ir dokumentai parodomi dalyvaujantiems asmenims ir išvardijami kratos ar poėmio protokole arba prie protokolo pridedamame apraše (nurodomas jų kiekis, svoris, individualios žymės, susidėvėjimas). Paimti daiktai ir dokumentai kratos ar poėmio vietoje turi būti kiek tai yra įmanoma supakuojami ir užantspauduojami.
Darantis kratą ar poėmį pareigūnas privalo imtis priemonių, kad nebūtų paskelbtos gyvenančio toje patalpoje asmens ir kitų asmenų privataus gyvenimo aplinkybės, paaiškėjusios darant kratą ar poėmį.
Dėl kratos ar poėmio surašomas protokolas. Protokole turi būti nurodyti paimti daiktai ir dokumentai bei aprašyti pagrindiniai jų požymiai. Jei kratos metu jokie daiktai ir dokumentai nebuvo paimti, tai nurodoma protokole. Vienas kratos ir poėmio protokolo egzempliorius paliekamas asmeniui, pas kurį buvo daroma krata ar poėmis (BPK 149 str.).

Situacijos, susijusios su baudžiamųjų įstatymų pažeidimais

A. Situacija. Narkotikų vartotojas sulaikytas gatvėje. Įtariama, kad jis įvykdė vagystę iš automobilio. Asmuo pristatytas į policiją, tačiau jis atsisako duoti parodymus, reikalauja advokato, nori paskambinti. Ar įtariamasis gali atsisakyti duoti parodymus, ar gali reikalauti advokato?

A. Komentaras. Šiuo atveju laikinai sulaikytas asmuo turi teisę turėti advokatą nuo pat sulaikymo pradžios. Sulaikytas asmuo taip pat *turi teisę duoti parodymus*, tai yra jis gali rinktis: duoti parodymus apie nusikalstamos veikos padarymą arba ne. Jis negali būti verčiamas duoti parodymus prieš save. Pareigūnas apie laikiną sulaikymą privalo nedelsdamas pranešti vienam iš sulaikytojo šeimos narių ar artimųjų giminaičių. Sulaikytam asmeniui taip pat turi būti sudaryta galimybė pačiam pranešti vienam iš savo šeimos narių ar artimųjų giminaičių apie laikiną sulaikymą.

B. Situacija. Narkotikų vartotojas sulaikomas gatvėje. Įtariama, kad platino narkotikus. Jis prista-

tomas į policiją. Asmuo nepilnametis (17 metų).
Ką privalo padaryti policininkai?

B. Komentaras. Visais atvejais, kai policijos pareigūnai sulaiko nepilnametį ar kai nustatant asmens tapatybę paaiškėja, kad asmuo yra nepilnametis, apie tai nedelsiant turi būti informuoti jo atstovai pagal įstatymą – tėvai (globėjai, rūpintojai). Svarbu pažymėti, kad nepilnametis gali būti apklausiamas tik dalyvaujant gynėjui. Tai reiškia, kad pareigūnai privalo pasirūpinti, jog apklausiant nepilnametį dalyvautų gynėjas. Apklausoje taip pat turi dalyvauti nepilnamečio atstovas pagal įstatymą.

C. Situacija. Į butą išlauždami duris įsiveržia policininkai, uždeda narkotikų vartotojui antrankius. Pristato į policijos įstaigą. Įtariama, kad butas buvo naudojamas kaip narkotikų platinimo vieta. Ar policininkai galėjo išlaužti buto duris? Ar turėjo teisę uždėti antrankius, jeigu asmuo net nesipriešino?

C. Komentaras. Kardomoji priemonė krata yra skiriama ir atliekama laikantis BPK 145 str. ir 149 str. nuostatų (žr. skyrių apie kratą). Pareigūnai darydami kratą turi vengti nereikalingo užraktų,

durų ir kitų daiktų gadinimo. Tai reiškia, kad pirmiausia turi būti pareikalauta atidaryti užrakintas duris. Jei asmuo atsisako paklusti pareigūno reikalavimams, pareigūnas turi teisę atidaryti duris kitais būdais, tačiau ir tada tai turi būti daroma taip, kad būtų padaryta kuo mažesnė materialinė žala. Asmeniui, kuris nesipriešina ir paklūsta teisėtiems pareigūnų reikalavimams, nėra reikalo taikyti fizinio poveikio priemonės – antrankių uždėjimo. Fizinės prievartos panaudojimas galimas tik įstatymo numatytais pagrindais¹. Taigi šiuo atveju pareigūnų veiksmai buvo neteisėti.

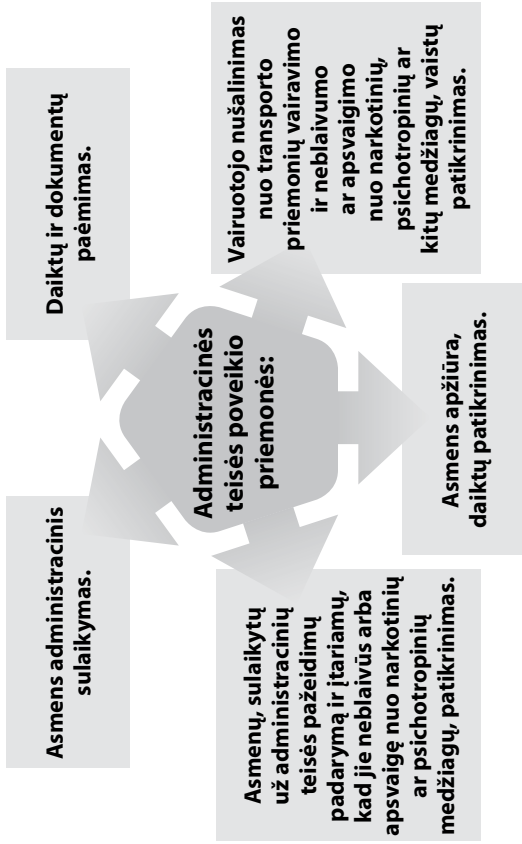
¹ Plačiau žiūrėti 2000 m. spalio 17 d. Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatymą (Valstybės žinios, 2000, Nr. 90-2777).

GALIMI ASMENS TEISIŲ RIBOJIMAI ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ ATVEJU

Asmeniui, **padariusiam ar įtariamam**, kad jis padarė administracinės teisės pažeidimą¹, gali būti pritaikytos vadinamosios **administracinės teisės poveikio priemonės**.

Jos pasitelkiamos siekiant užkirsti kelią administraciniams teisės pažeidimams, siekiant surašyti protokolus, užtikrinti, kad būtų laiku ir teisingai nagrinėjamos bylos ir vykdomi nutarimai administracinių teisės pažeidimų bylose.

¹ Administracinis teisės pažeidimas – tai priešingas teisei, kaltas (tyčinis arba neatsargus) veikimas arba neveikimas, kuriuo kėsiniama į valstybinę arba viešąją tvarką, nuosavybę, piliečių teises ir laisves, į nustatytą valdymo tvarką, už kurią įstatymai numato administracinę atsakomybę.

Administracinis sulaikymas

– **Administracinio sulaikymo terminas.**

Administracinis asmens sulaikymas – tai laikinas asmens laisvės suvaržymas, kuris gali trukti ne ilgiau kaip **5 valandas**.

Atskirais atvejais, esant ypatingam reikalui, įstatymai numato kitokius administracinio sulaikymo terminus, pvz.: ATPK 267 str. numato, kad asmenys, traukiami administracinė atsakomybė už **nedidelį chuliganizmą** arba **susirinkimų ir kitų masinių renginių tvarkos pažeidimą**, gali būti **sulaikyti**, kol apylinkės teismo teisėjas ar policijos komisaras įstatymo numatytais terminais išnagrinės bylą, bet **ne ilgiau kaip 48 valandas**.

– **Administracinio sulaikymo termino skaičiavimas.**

Terminas skaičiuojamas nuo:

- a) administracinė atsakomybė traukiamo asmens pristatymo surašyti protokolą momento;
- b) kai asmuo sulaikomas girtas, taip pat apsvaigęs nuo narkotinių ar kitų psichotropinių medžiagų – nuo jo išblavėjimo laiko (momento).

– Institucijos, galinčios taikyti asmens administracinį sulaikymą. Administracinio sulaikymo skyrimo pagrindai.

Administracinis sulaikymas yra žmogaus laisvės varžymas, todėl jis galimas tik įstatymų nustatytais pagrindais ir tvarka. Teisę vykdyti sulaikymą gali tik tam tikros Lietuvos Respublikos įstatymų įgalios institucijos (pareigūnai). ATPK 266 str. numato, kad tokią **teisę turi**:

Nr.	Institucija, kuri gali taikyti administracinį sulaikymą	Taikymo pagrindas, t.y. už ką gali būti pritaikytas asmens administracinis sulaikymas
1.	Policija	a) už administracinius teisės pažeidimus, kai sankcijoje yra numatyta galimybė skirti administracinį areštą; b) alkoholinių gėrimų gėrimą viešosiose vietose arba girtos asmens pasirodymą viešosiose vietose, įžeidžiant žmogaus orumą ir visuomeninę dorovę; c) tais atvejais, kai yra pagrindo manyti, kad asmenys verčiasi prostitucija; d) už kelių eismo taisyklių pažeidimą.
2.	Objektų apsaugos vyresnysis pareigūnas saugomo objekto vietoje	– už teisės pažeidimus, susijusius su kėsini-musi į saugomus objektus, kitą valstybinį ar visuomeninį turtą.

Nr.	Institucija, kuri gali taikyti administracinį sulaikymą	Taikymo pagrindas, t.y. už ką gali būti pritaikytas asmens administracinis sulaikymas
3.	Laisvės atėmimo vietų, tardymo izoliatorių, socialinės ir psichologinės reabilitacijos įstaigų pareigūnai	– už perdavimą arba bandymą perduoti perdavimo taisyklių uždraustas medžiagas, dirbinius ir daiktus.

– **Administracinio teisės pažeidimo protokolas.**

Dėl administracinio sulaikymo surašomas protokolas, kuriame nurodoma:

- jo surašymo data ir vieta;
- protokolą surašiusio asmens pareigybė, pavardė;
- žinios apie sulaikytojo asmenybę;
- sulaikymo laikas, vieta ir motyvai.

Protokolą pasirašo jį surašęs pareigūnas ir sulaikytasis. Jeigu sulaikytasis atsisako pasirašyti protokolą, apie tai įrašoma protokole. Sulaikyto administracinėn atsakomybėn traukiamo asmens prašymu apie jo buvimo vietą pranešama giminaičiams, darbovietės arba mokyklos administraci-

jai. Apie nepilnamečio sulaikymą būtina pranešti jo tėvams arba globėjams (rūpintojams) (ATPK 265 str.).

Sulaikyto asmens apžiūra ir daiktų patikrinimas

Asmens apžiūrą gali atlikti tos pačios, kaip ir apžiūrinamasis, lyties asmuo, dalyvaujant dviem tos pačios lyties kviestiniams.

Rankinis bagažas, įgyta produkcija ir kiti daiktai dažniausiai tikrinami asmens, kurio tie daiktai yra nuosavybė arba jo valdomi, akivaizdoje. Neatidėliotinais atvejais nurodyti daiktai gali būti patikrinti ir be savininko (valdytojo), dalyvaujant dviem kviestiniams. Dėl asmens apžiūros ir daiktų patikrinimo surašomas protokolas arba tai įrašoma administracinio teisės pažeidimo ar administracinio sulaikymo protokole (ATPK 268 str.).

Nušalinimas nuo transporto priemonių vairavimo ir neblaivumo ar apsvaigimo nuo narkotinių priemonių patikrinimas

Asmenys, vairuojantys transporto priemones, jeigu yra pakankamas pagrindas manyti, kad jie neblaivūs ar apsvaigę nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų, **turi būti nušalinami nuo transporto priemonių** ir nustatyta tvarka turi būti patikrinama jų neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų būseną (ATPK 270 str.).

Policijos pareigūnai į asmens sveikatos priežiūros įstaigą pristato transporto priemonės vairuotoją, įtariamą esant neblaivų (girtą), jeigu objektyviai neįmanoma atlikti įtariamo neblaivumu (girtumu) transporto priemonės vairuotojo tikrinimo arba transporto priemonės vairuotojas įtariamasis nusikalstamos veikos padarymu.

Policijos pareigūnai privalo asmenį pristatyti nedelsdami, bet ne vėliau kaip per 1 valandą nuo pranešimo apie nušalinimą nuo transporto prie-

monės vairavimo, įvykio apžiūros protokolo ar laikino sulaikymo protokolo surašymo.

Jei policininkas tikrinimo metu pats nustato, kad transporto priemonės vairuotojas yra neblaivus (girtas), arba asmeniui nesutikus tikrintis ar atlikti medicininę apžiūrą asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, policininkas nustatyta tvarka įformina pažeidimą.

Jeigu asmuo nesutinka tikrintis, atsisako medicininės apžiūros ar nesutinka su medicininės apžiūros, atliktos policijos siuntimu, **rezultatais,** jis gali pats kreiptis į asmens sveikatos priežiūros įstaigą prašydamas jo lėšomis atlikti kitą medicininę apžiūrą.

Apžiūros galima atsisakyti, tačiau tai laikoma neblaivumo (girtumo) patikrinimo vengimu, už kurį numatyta administracinė atsakomybė (ATPK 126 str. 3 d.).

Administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos užtikrinimo priemonių apskundimas

Administracinį sulaikymą, asmens apžiūrą, daiktų patikrinimą ir daiktų bei dokumentų paėmimą, priverstinį transporto priemonės nuvežimą, transporto priemonės važiuoklės užblokavimą specialiu įtaisu arba vairuotojo nušalinimą nuo transporto priemonių vairavimo ir neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų svaigiųjų medžiagų, vaistų patikrinimą, **per 10 dienų asmuo gali apskusti aukštesniajam organui (pareigūnui) arba rajono (miesto) apylinkės teismui (ATPK 271 str.).**

Situacijos, susijusios su administracinės teisės pažeidimais

A. Situacija. Narkotikų vartotojas sulaikomas gatvėje. Policininkai nurodo, kad jie turi operatyvinės informacijos apie tai, kad sulaikytas asmuo platina narkotikus ir šiuo metu jis jų turi. Asmuo nuvežtas į policijos įstaigą, kurioje buvo atlikta jo apžiūra. Sulaikytojo kišenėje rasta marihuanos, jis neneigė, kad tai narkotikai, tačiau nurodė, kad jis jų neplatino, marihuana esą skirta asmeniniam vartojimui (narkotikų rasta mažiau nei 3 g). Sulaikytasis uždarytas į policijos areštinę. Jis nesutiko, kai buvo pareikalauta išsiverti batų raištelius, nusijuosti kelnių diržą. Ar policininkų reikalavimai buvo teisėti?

A. Komentaras. Galiojantys įstatymai numato, kad už neteisėtą narkotinių ar psichotropinių medžiagų įgijimą ar laikymą **nedideliais** kiekiais arba narkotinių ar psichotropinių medžiagų vartojimą be gydytojo paskyrimo baudžiama administracine tvarka. Pvz., kanapių ir jų dalių nedidelį kiekį sudaro ne daugiau kaip 5 g minėtų

medžiagų, didelį – iki 500 g, labai didelį – nuo 500 iki 2500 g¹.

Policininkai buvo teisūs paimdami asmeninius daiktus, kadangi numatyta, jog asmenims, uždarytiems sulaikymo patalpose, su savimi draudžiama turėti sąsagas, apyrankes ir kitus daiktus, kuriais galima sužaloti ar susižaloti (ilgesnius kaip 50 cm šalikus, diržus, petnešas, kaklaraiščius, batų raištelius ir pan.).

B. Situacija. Vaikinas buvo draugų vakarėlyje, vartojo alkoholį. Pasibaigus vakarėliui jis nusprendė eiti namo pėsčiomis, nors suvokė, kad svirduliuoja į šalis. Einant šaligatviu jis kelis kartus parkrito, tai pamatė policijos patruliai. Vaikinas buvo sulaikytas ir pristatytas į policijos komisariatą. Sulaikytasis prievarta uždarytas į policijos areštinę, kurioje išbuvo 11 val., vėliau dar valandą rašytas administracinių teisės pažeidimų protokolas. Vaikinas nurodė, kad jį policininkai sulaikė be teisinio pagrindo, be to, neturėjo teisės jo taip ilgai laikyti areštinėje.

¹ Vadovaujantis sveikatos apsaugos ministro 2003 m. balandžio 23 d. įsakymu (Nr. V-239) patvirtintomis „Narkotinių ir psichotropinių medžiagų nedidelio, didelio ir labai didelio kiekio nustatymo rekomendacijomis, vertinamas įvairiai, atsižvelgiant į jų poveikį asmens psichikai“.

B. Komentaras. Policininkai buvo teisūs tiek asmenį sulaikydami, tiek jį laikydami areštinėje iki išblaivinimo, tiek surašydami administracinės teisės pažeidimo protokolą.

ATPK 178 straipsnis numato, kad pasirodęs viešoje vietoje girtas asmuo yra baudžiamas administracine tvarka. Policininkai matė, kad vaikinai sunkiai orientavosi aplinkoje, svirduliavo į šalis, kelis kartus krito, galėjo pats susižaloti, nukentėti, tad jų veiksmai sulaikant asmenį buvo teisėti. Be to, kaip buvo minėta, jeigu sulaikomas asmuo girtas, taip pat apsvaigęs nuo narkotinių ar kitų psichotropinių medžiagų, sulaikymo terminas skaičiuojamas nuo jo išblaivėjimo laiko (momento).

C. Situacija. Jaunuolis (15 metų) su draugais į žvejybą važiavo dviračiais. Vienas iš jo draugų pasiėmė butelį degtinės ir paprašė įsidėti į kuprinę. Vaikinai važiavo plentu. Jokių problemų nekilo, kol jų nesustabdė policijos ekipažas, mat jie važiavo kelio ruožu, kuriame draudžiama važiuoti dviračiais. Policininkai paklausė, ką 15-metis veža savo kuprinėje. Jis atsakė, kad savo daiktus – jis važiuojąs iškylauti. Policininkas paprašė parodyti, rastas degtinės butelis. Pareigūnai sulaikė jaunuolį

ir pristatė į policijos komisariatą, apie sulaikymą buvo informuoti jo tėvai. Atvykus tėvams buvo surašytas administracinis teisės pažeidimo protokolas. Tėvai nesutiko su jiems skirtu administraciniu teisės pažeidimu.

C. Komentaras. ATPK 178-1 straipsnis numato administracinę atsakomybę už asmenų iki aštuoniolikos metų alkoholinių gėrimų vartojimą ar jų **turėjimą**. Asmenų iki 16 metų alkoholinių gėrimų ir kitų svaigalų, pagamintų naudojant spiritą, vartojimas ar jų turėjimas užtraukia baudą tėvams arba globėjams (rūpintojams) nuo penkiasdešimties iki vieno šimto litų.

ANTSOLIAI IR JŲ VEIKLA VYKDANT IŠIEŠKOJIMUS

Asmens teisės gali būti varžomos ir anstolių, kurie, asmeniui savanoriškai nesumokėjus per nustatytą laiką baudos arba nevykdant kitų skolininko įsipareigojimų, vykdo priverstinį skolos išieškojimą.

Toliau nurodysime, kokias teises antstolis, vykdydamas savo funkcijas, gali riboti asmenims.

Vykdydamas išieškojimus antstolis išieškoti iš turto gali tik įstatymų nustatyta tvarka, t. y.:

1. Iš turto, kuris įkeistas ar yra hipotekoje, jei to reikalauja hipotekos kreditorius ar įkeisto turto turėtojas.
2. Iš skolininkui priklausančių pinigų, turtinių teisių, vertybinių popierių, darbo užmokesčio, stipendijos ar kitų pajamų arba kilnojamojo turto.
3. Išieškoma iš skolininkui priklausančio nekilnojamojo turto.
4. Išieškoma iš skolininkui priklausančio gyvenamojo būsto.

Antstolio teisės išieškoti iš asmens turto nėra absoliučios, t.y. antstoliui įstatymai numato ribojimus, iš kokio turto jis negali išieškoti. Tai:

- Vykdamas išieškojimą iš fizinių asmenų, išieškojimas negali būti nukreipiamas į būtinus drabužius, namų apstatymo ir namų apyvokos reikmenis. Išieškojimas negali būti nukreipiamas į visus vaikų reikmenis, vieną radijo imtuvą, vienam šildymo sezonui reikalingą kurą, skolininko šeimos pragyvenimui reikalingus maisto produktus, pinigų sumą, neviršijančią Vyriausybės nustatytos vienos minimalios mėnesinės algos (nuo 2008 m. sausio 1 d. minimali mėnesinė alga yra 800 Lt), asmeninius nebrangius darbo įrankius, reikalingus skolininko profesiniam darbui, išskyrus atvejus, kai šiais įrankiais skolininkas naudojosi neteisėtam verslui.
- Vykdamas išieškojimą iš asmenų, su kuriais kartu gyvena nepilnamečiai vaikai, išieškojimas taip pat negali būti nukreipiamas į vienintelį televizorių ir šaldytuvą.
- Vykdamas išieškojimą iš fizinių asmenų, kurių pagrindinis verslas – žemės ūkis, išieškojimas negali būti nukreipiamas į žiemos laikotarpiu reikalingą pašarą gyvuliams, į kuriuos nenukreipiamas išieškojimas, sėklą, reikalingą eilinei sėjai, vieną karvę, o jei jos nėra, – vieną telyčią.

Dažnai nutinka, kad turintis skolų asmuo neturi jokio kito turto, tik savo gyvenamąjį būstą. Tokiu atveju priverstinai parduoti iš varžytinių skolininkui priklausantį būstą, kuriame jis gyvena, galima tik tais atvejais, kai išieškoma suma viršija 7000 litų. Nuomininkai gali būti iškeldinami iš gyvenamųjų patalpų nutraukus nuomos sutartį, jeigu nesilaiko jos sąlygų: ne mažiau kaip tris mėnesius (jeigu nuomos sutartis nenustato ilgesnio termino) nemoka buto nuompinigių arba mokesčių už komunalines paslaugas, ardo ir gadina gyvenamąją patalpą, netinkamu elgesiu sudaro neįmanomas sąlygas gyventi kitiems kartu su jais arba greta jų gyvenantiems asmenims.

Priverstine tvarka iškeldinamam asmeniui antstolis nustato ne trumpesnę kaip 15 dienų ir ne ilgesnę kaip 30 dienų terminą įvykdyti sprendimą. Jeigu dėl skolų iškeldinamas asmuo ar jo šeimos narys suserga, antstolis, gavęs dokumentą iš gydymo įstaigos, kai liga nėra chroniška, gali visiškai ar iš dalies sustabdyti vykdomąją bylą arba atidėti vykdymo veiksmus.

Dažnai nutinka, kad antstolis atlikdamas išieškavimo veiksmus išskaičiuoja tam tikrą sumą iš skolininko darbo užmokesčio. Kyla klausimas, kokio dydžio išskaičiavimus antstolis gali atlikti. Pagal CPK, jei darbo užmokestis yra didesnis nei Vyriausybės nustatytas minimalus mėnesinis atlyginimas, iš darbo užmokesčio bei jam prilyginamų išmokų ir davinių dalies gali būti išskaičiuojama iki 70 procentų. Jei darbo užmokestis ir kita jam prilyginamų išmokų bei davinių dalis neviršija Vyriausybės minimalaus mėnesinio darbo užmokesčio¹, tokiu atveju antstolis gali išskaičiuoti:

- iki 50 procentų, jei išieškomas atlyginimas dėl išlaikymo, žalos, padarytos suluošinimu ar kitokiu sveikatos sužalojimu, taip pat maitintojo gyvybės atėmimu ir žalos, padarytos nusikaltimu;
- iki 50 procentų, kai skolininkas turi kelias skolas;
- iki 20 procentų, kai atliekami kiti išieškojimai, pvz., administracinės baudos, skolos fiziniam ar juridiniam asmeniui.

¹ Šiuo metu 800 Lt.

Išieškojimo iš darbo užmokesčio taisyklės taip pat taikomos ir išieškant iš skolininkui priklausančių:

- 1) grynųjų pajamų už darbą žemės ūkyje;
- 2) autorinio atlyginimo už literatūros, mokslo, meno kūrinį ar išradimą, dėl kurių išduotas autorystės liudijimas;
- 3) mokinių, studentų, doktorantų stipendijų;
- 4) sumų, gaunamų atlyginti žalą, padarytą suluošinimu ar kitaip sužalojus sveikatą, taip pat atėmus maitintojo gyvybę;
- 5) laimėjimų loterijose, konkursuose, varžybose;
- 6) dividendų;
- 7) visų socialinio draudimo pensijų (t.y. senatvės, netekto darbingumo (buvusios invalidumo) bei našlių ir našlaičių.

Antstolis gali atlikti išieškojimą ir iš laikinojo nedarbingumo pašalpos, bedarbio pašalpos. Išieškoti galima tik pagal teismo sprendimą, kuriuo asmeniui priteistas išlaikymas, taip pat pagal teismo sprendimą, kuriuo buvo priteistas atlyginimas dėl žalos, padarytos suluošinus ar kitaip sužalojus sveikatą, taip pat atėmus maitintojo gyvybę.

Antstolis negali išieškoti iš šių skolininkui priklausančių sumų:

- 1) kompensacinės išmokos už darbuotojui priklausančių įrankių nusidėvėjimą ir kitos kompensacijos, mokamos, kai nesilaikoma normalių darbo sąlygų;
- 2) sumos, mokamos darbuotojui, vykstančiam į tarnybinę komandiruotę, perkeliama, priimamam į darbą ir pasiūstam dirbti į kitas vietas;
- 3) valstybinio socialinio draudimo motinystės (tėvystės) pašalpos;
- 4) valstybės pašalpos šeimoms, auginančioms vaikus;
- 5) socialinės pašalpos;
- 6) laidojimo pašalpos;
- 7) kitos tikslinės socialinės išmokos ir kompensacijos iš valstybės ir savivaldybių biudžetų nepasiturinčių šeimų (asmenų) šaipai, kai šeimos (asmenys) dėl objektyvių priežasčių neturi pakankamai pajamų pragyventi.

Įstatymai nenumato, kokia suma turi likti skolininkui po išskaičiavimo, yra nustatyti tik maksimalūs išskaičiavimo dydžiai.

Kai skolininkas turi keletą kreditorių ir pagal jų pateiktus vykdomuosius dokumentus antstolis vykdo išieškojimus, tokiu atveju šių kreditorių visi kreditoriai yra sustatomi į tam tikrą eilę. Paskesnės eilės reikalavimai patenkinami tuomet, kai visiškai patenkinami pirmesnės eilės reikalavimai. Šie reikalavimai išdėstyti tokia tvarka:

- 1) **pirmąja eile** patenkinami reikalavimai išieškoti išlaikymą ir reikalavimai atlyginti žalą, padarytą suluošinimu ar kitokiu sveikatos sužalojimu, taip pat atsiradusią dėl maitintojo netekimo;
- 2) **antrąja eile** patenkinami darbuotojų reikalavimai, atsirandantys iš darbo teisinių santykių;
- 3) **trečiaja eile** patenkinami visi kiti reikalavimai.

Jeigu išieškotos sumos neužtenka visiškai patenkinti visų vienos eilės reikalavimų, jie patenkinami proporcingai kiekvienam išieškotojui priklausančiai sumai. Įstatymas numato, kad hipotekos kreditoriaus ir įkaito turėtojo reikalavimai iš įkeisto turto patenkinami be eilės.

Koalicija „Galiu gyventi“

El. p. koalicija@galiugyventi.lt

www.galiugyventi.lt

Autoriai: dr. Rokas Uscila ir Raimondas Stakėnas

Šios knygelės išleidimą remia
Atviros visuomenės institutas

**Galiu
gyventi**

**Nevyriausybinių organizacijų
ir ekspertų koalicija**

El. paštas: koalicija@galiugyventi.lt
www.galiugyventi.lt